

Fimmtudaginn 17. desember 1998.

Nr. 472/1998.

Ákærvaldið

(Bogi Nilsson ríkissaksóknari)

gegn

Þór Vilhjálmssyni

(enginn)

Kærumál. Kæruheimild. Umferðarlagabrot. Sektorboð. Stjórnarskrá. Mannréttindasáttmálar. Ákvörðun héraðsdómara felld úr gildi.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Garðar Gíslason, Arnljótur Björnsson og Gunnlaugur Claessen.

Ríkissaksóknari skaut málinu til Hæstaréttar með kæru 18. nóvember 1998, sem barst réttinum ásamt kærumálgögnum 3. desember sl. Kærð er ákvörðun Héraðsdóms Norðurlands eystra 29. október 1998 um að hafna beiðni lögreglustjórans í Ólafsfirði um áritun á sektorboð um ákvörðun sektar og vararefsingar í máli þessu. Um kæruheimild vísar sóknaraðili til 1. mgr. 142. gr. laga nr. 19/1991 um meðferð opinberra mála „þrátt fyrir ákvæði 4. mgr. 115. gr. a sömu laga“. Krefst sóknaraðili ónýtingar á ákvörðun héraðsdómara og að fyrir hann verði lagt að taka málið til áritunar samkvæmt 3. mgr. 115. gr. a laga nr. 19/1991, sbr. 1. gr. laga nr. 31/1998.

Varnaraðili hefur ekki látið málið til sín taka.

I.

Í kæru kemur fram, að með bréfi 26. október 1998 hafi lögreglustjórinn í Ólafsfirði sent Héraðsdómi Norðurlands eystra mál þetta til ákvörðunar sektar og vararefsingar samkvæmt 3. mgr. 115. gr. a laga nr. 19/1991, sbr. 1. gr. laga nr. 31/1998, þar sem varnaraðili hafði ekki sinnt ítrekuðu sektorboði, sem honum var birt 18. september sl. Málið varði ætlað brot á 1. mgr. 71. gr. umferðarlaga nr. 50/1987, framið á Dalvík 28. júlí sl., og hafi varnaraðila verið boðið að ljúka málinu með greiðslu sektar, sem ákveðin hafi verið samkvæmt ákvæðum í 1. og 2. gr. reglugerðar nr. 280/1998 og Viðauka I við reglugerðina. Dómstjórinn við Héraðsdóm Norðurlands eystra hafi hafnað beiðni lögreglustjórans um áritun á sektorboðið og talið, að

engin lagaskilyrði væru til að ákveða varnaraðila refsingu fyrir ætlað brot hans. Forsendur dómstjórans séu svohljóðandi: „Málsmeðferð þessi er andstæð 70. gr. stjórnarskrár Íslands nr. 33/1944 svo og 6. gr. mannréttindasáttmála Evrópu, sbr. lög nr. 64/1994 og 25/1998, einkum e-lið, enn fremur 14. gr. alþjóðasamnings um borgaraleg og stjórnómálaglegt réttindi, einkum d- og e-lið, sbr. lög nr. 10/1979, þar sem kærða hefur ekki verið gefinn kostur á að vera eða láta mæta við meðferð málsins fyrir dómi. Þá athugast, að engin formleg skýrsla hefur verið tekin af kærða og bréf sýslumanns, er hér liggja fyrir, eru óundirrituð.“

II.

Í 4. mgr. 115. gr. a laga nr. 19/1991 segir, að telji dómari hæfileg viðurlög við broti fara fram úr því, sem greinir í 1. mgr. sömu greinar, eða fyrirbyggjandi gögn ekki nægileg til, að sýnt sé fram á sök sakbornings, hafni hann málalokum samkvæmt 3. mgr. með áritun sektarboðs. Slíkri ákvörðun verði ekki skotið til æðra dóms, en dómari sé ekki bundinn af henni, komi til saksóknar vegna brotsins. Af gögnum málsins er ljóst, að héraðsdómari hefur ekki hafnað málalokum samkvæmt 3. mgr. 115. gr. a á þeim forsendum, sem greinir í 4. mgr. 115. gr. a, heldur á þeim forsendum, sem teknar eru orðrétt hér að framan. Því ber að fallast á með sóknaraðila, að ákvörðun héraðsdómara sé kæránleg með vísan til 1. mgr. 142. gr. laganna.

III.

Sóknaraðili reisir kröfu sína á því, að í rökstuðningi og ákvörðun dómarans felist synjun um að beita hinum skýru málsmeðferðarreglum 3. mgr., sbr. 4. og 5. mgr., 115. gr. a laga nr. 19/1991, án tillits til málalokabúnaðar eða sakarefnis.

Í 115. gr. a laga nr. 19/1991 er mælt fyrir um meðferð mála, sem lögreglustjóri hefur ákærvald um og hann telur, að hæfileg viðurlög við broti séu einvörðungu sekt, sem fari ekki fram úr 50.000 krónum. Getur hann þá gefið sakborningi kost á að ljúka málinu með greiðslu tiltekinnar sektar með sektarboði, eins og þar er nánar lýst. Hafni sakborningur sektarboðinu, skal tekin ákvörðun um saksókn eftir almennum reglum. Sinni sakborningur hins vegar ekki sektarboði innan 30 daga, frá því að það sannanlega barst honum

eða einhverjum þeim, sem birta mætti stefnu fyrir á hendur honum í einkamáli, getur lögreglustjóri sent málið héraðsdómara til ákvörðunar sektar og vararefsingar, eins og gert var í máli þessu. Í 5. mgr. 115. gr. a segir, að hafi máli verið lokið með slíkri ákvörðun viðurlaga, geti sakborningur allt að einu beint þeirri kröfu til dómars, að málið verði tekið upp að nýju, enda færi hann þá fram varnir, sem hefðu getað haft áhrif á úrslit þess.

Reglur þessar um meðferð mála, sem lagagreinin fjallar um, eru einfaldar og skýrar, og er réttur sakbornings þar að fullu virtur. Hann á þess kost, að máli hans verði lokið með sektarboði, eða hafna slíku boði og krefjast endurupptöku máls, hafi því verið lokið með ákvörðun viðurlaga. Hann á þess kost að vera eða láta mæta við meðferð máls fyrir dómi. Verður því á engan hátt talið, að málsmeðferð sé andstæð 70. gr. stjórnarskrárinnar eða þeim ákvæðum samnings um verndun mannréttinda og mannfrelsis eða alþjóðasamnings um borgaraleg og stjórnmalaleg réttindi, sem vísað er til. Verður ákvörðun héraðsdómara því felld úr gildi og lagt fyrir hann að taka málið til ákvörðunar um viðurlög með áritun samkvæmt 115. gr. a laga nr. 19/1991.

Kærumálskostnaður dæmist ekki.

D ó m s o r ð:

Ákvörðun héraðsdómara um að hafna beiðni lögreglustjórans í Ólafsfirði 29. október 1998 um áritun á sektarboð til varnaraðila er felld úr gildi.
